

מדינת ישראל משרד המשפטים

הועדה לבחינת פעילות הביקורת על מערך התביעה ומייצגי המדינה בערכאות

ירושלים, י"ז אב תשע"ה
02 אוגוסט 2015
מס' מכתב: 027-99-2015-004253
(בתשובה נא לציין מס' מכתבנו)

פרוטוקול מס' 13
ישיבה עם כבוד השופט (בדימוס) עדנה ארבל.
שהתקיימה ביום שלישי כז' בתמוז התשע"ה (14 ביולי 2015), בשעה 11:00

נכחו:
יו"ר הוועדה, כבוד השופט (בדימוס) אליעזר גולדברג.
עו"ד איילת לוי, מרכזת הוועדה.

כבוד השופט (בדימוס) עדנה ארבל

כבוד השופט (בדימוס) עדנה ארבל: חשבתי שיהיה נכון ברשותך לתת קצת רקע וקצת גילוי נאות. לפני למעלה מעשור התמניתי לשופט בבית המשפט העליון, סיימתי את תפקידי כפרקליט המדינה, בתפקיד זה, כיהנתי במהלך 9 שנים. ראיתי את הפרקליטות כארגון ערכי במהותו, במאפייני עבודתו, עובדים שם אנשים שעושים את עבודתם בשירות הציבורי לדרך חיים, זו התמסרות טוטאלית. אני מאמינה ורוצה להאמין שזה המצב גם היום. אולי אני לא האדם הכי אובייקטיבי, אבל אני אשתדל, ... ראיתי אותם מופיעים בבתי המשפט, וזו נקודה שחשוב לי להבהיר אני אומרת זאת בכל מה שקשור לדו"ח הפרקליטות משנת 2000 אני בזמנו חשבתי, שיש לשים מראה מול הפרקליטות בכל מה שקשור במינוי של הנגבי.

ההמלצה העיקרית שלי בזמנו הייתה קודם כל שיהיה קוד אתי לפרקליטות, קודם כל כללי התנהגות. הקמתי ועדה בראשותי, בגיבוי והמלצה של בכירי המערכת, הכנו קוד אתי, השארתי אותו בזמנו למני מזוז לערן שנדר, הם רצו לקדם זאת, בעיקר זמיר, שיזם כנס על מנת לקדם את העניין. לא הייתה התלהבות בזמנו, אני באתי ובין שאר הדברים שאמרתי, שצריך קוד אתי שיישם את כל מה שהפרקליטות רואה, אמרתי שלשופטים יש נציב קבילות ואמרתי שצריך מנגנון... זה היה ב- 2010 כשהיה כבר את חוק נציב התלונות על שופטים, שצריך מנגנון פיקוח, שיהא גוף מייצג או מפקח לצד פרקליט המדינה, שאופן פעילותו צריך להיקבע תוך התאמה לאופי

הפרקליט. ... זו ביקורת שצריכה להיעשות ברגישות כנגזר מעיקרון העצמאות של התביעה הכללית. אמרתי גם בזמנו: אבהיר כי גם כשמדברים על בקרה מתחייבת שמירה על עצמאות שיקול הדעת של הפרקליט אשר טבועה בקודה הגנטי של הפרקליטות, שלא תושפע מכל שיקול דעת שאינו ענייני, ... הקריאה לקוד אתי, ולמנגנון שישפיע על קוד אתי אין בו כדי לפגוע במנגנון עצמאות שיקול הדעת של הפרקליט, הצלחנו לגבי שופטים, אין ספק שנצליח לגבי פרקליטים.

אני הייתי זהירה כשדיברתי בפני הפרקליטים.. הפרקליטות וראשיה צריכים להתאים את הגוף כך שיתאים לצרכי הפרקליטות... לא אמרתי בזמנו איזה גוף, אני לא נכנסתי בזמנו לשאלה איך ייראה גוף זה – בפירוש לא שרטטתי את המסגרת כי סברתי שזה מחייב בדיקה. אני חושבת שהגוף לא צריך לטפל בנושאים שבהם לשכת עורכי הדין מטפלת בזמנו אמרתי:

"אנו מדברים על סוגיה שדמותה של הפרקליטות ניבטת ממנה...כמי שהפרקליטות יש לי הערכה אליהם.. אין המשמעות כי הפרקליטות צריכה לנוח על זרי הדפנה ויש תמיד לחתור להמשך ולשפר...קוד אתי יחד עם מנגנונים נוספים יהוו גלימה נוספת לפרקליט בכל נתיב אשר ילך..."

אני גם הייום מחוברת לדברים האלה. הדגשתי בזמנו את הייחוד בעבודת הפרקליט.. על ריבוי הנאמנויות של הפרקליט: למדינה, ללקוח, ללשכת עורכי הדין, לבית המשפט כ – officer of the court, הוא גם כפוף להוראות התקשי"ר, כפוף גם לאיסורים בחוק בעונשים החלים על עובד ציבור. כפרקליט הוא גם כפוף לאינטרס הציבורי הרחב, הסמכויות הן כבדות משקל. חובת האמון המוגבר של הפרקליט מייחדות את עבודתו ומשפיעות על תפקודו. הוא נקלע למצבים רגישים ולהחלטות רגישות לפעמים על אתר, הדבר נכון גם באזרחי. מצד אחד – האם לסגור תיק רגיש כאשר המשפחה זועקת... מקרים כמו שחרורו אסירים לעומת מקרים של רון ארד ודיראני, לכן, יש חשיבות שמנגנונים אלה יעזרו... צריך להיות רגישים ששמים את "אזיקי הזהב" על הידיים שמפעילות את המערכת הזו.

בסך הכל יש להם עומס, יש להם החלטות קשות וריבוי נאמנויות, צריך לא להכביד עליהם, לא לפגוע ולאפשר להם לבצע את תפקידים ולא להרתיעם.

הפרקליטות כפופה לכמה גופי ביקורת – יש כ- 12 מגופי ביקורת (נציב התלונות, אתיקה וכו'), אני לא מתעלמת מכך. כולל בית המשפט אבל זו בעיני, זו לא בהכרח הטענה העיקרית לגבי הסוגייה שבמוקד, השאלה היא לגבי הביקורת הפרטנית.

כבוד השופט (בדימוס) גולדברג: יש טענה בדבר ריבוי גופי הביקורת...ובנוסף, יש טענה כי גם אם כבר קיים גוף הוא אינו צריך לעסוק בביקורת הפרטנית.

כבוד השופט (בדימוס) עדנה ארבל: לכן, אני אומרת הגוף כבר הוקם...

כבוד השופט (בדימוס) גולדברג: למרות שבעת, הכל עובר לשקילה מחדש.. יכולה למשל להיות המלצה במסגרת המנדט שלי...

כבוד השופט (בדימוס) עדנה ארבל: קראתי כי גוף הביקורת ישפר את תפקוד המערכת, דווקא בעניין הזה ממה שקראתי יש שיתוף פעולה...

אני רוצה לומר כי חשוב שהמערכת והפעילות תהא מתאומת. חשוב בנושאי הביקורת יהיו מתואמים, ככל שהנושא ייעשה בתיאום ובהסכמה מתוך מטרה כנה לפעול ולשפר... הנציבות מצוינת ותרצה לקדם דברים... כשאני המלצתי אמרתי שהיה תיאום שיתרים לצרכים של המערכת אני הבנתי שהיה דו"ח של צוות השמונה שם ראשי המערכת ישבו והתאימו...

כבוד השופט (בדימוס) גולדברג: הייתה מחלוקת הצוות אם הגוף יהיה במשרד מבקר המדינה או כמחלקה במשרד המשפטים. הייתה התנגדות לנושא של בירור תלונות.

כבוד השופט (בדימוס) עדנה ארבל: שוב, אני דיברתי בסוף שנת 2008 על גוף שיתואם על ידי בכירי המערכת, לא נכנסתי לשאלה איך ייראה הגוף. ברור שמצד אחד הפרקליט הוא עובד ציבור, דמות מופת, "הולך תמים ופועל צדק, ודובר אמת בלבבו... כספו לא נתן בנשך" (תהילים, ט"ו). ברור שביסוד פעולתו השירות הציבורי, אמון הציבור וההנחה שעובדי הציבור פועלים מתוך יושר והגינות. השאלה העיקרית כרגע זה התלונות על פרקליטים...אני יוצאת מנקודת הנחה שיש גוף והוא נבחר וצריך לראות איך הוא יעבוד. צריכים לעשות את התיאום מלכתחילה ובשיתוף פעולה, חשוב האמון אבל הבנתי ההתנגדות העקרונית היא לנושא הפרטני...

לפרקליטות יש עניין בביקורת שמטרתה תהא לשפר. זה צריך להיעשות בתיאום זה צריך להיעשות בתיאום, מתוך הבנה כי זו דרכי בכל דבר, גם כשאני עמדת בראש המערכת סברתי כי השיתוף חשוב עד אחרון הפרקליטים וצריך למצוא את הדרך.

לעניין התלונות הפרטניות – הייתה לי התלבטות לא קלה – אפילו התייסרות מסוימת, מחד, הגישה שלי בכלל וכך גם התבטאתי בפסקי דין...אמרתי בפסק דין דה מרקר – טענתי שלו שפטים אין מה להסתיר. שרצו מבית המשפט רשימת תיקים שבהם השופט מעורב, זו הייתה דיעה של השופט מוסיא-ארד במחוזי... ההנחה הייתה שאם יש פיגור אז יש לכך סיבות, אז הציבור יידע שהכל מתנהל בפומבי.

מצד שני, יש חשש ממשי שאפשרות זו להתלונן תנוצל לרעה, ...יש פעמים שסנגורים סונים וטוענים לא קיבלו חומרי חקירה אבל יש דברים אחרים שיכולים לפגוע בפרקליט, לבזותו או סתם להשמיץ. ראה למשל, את המקרה של הפרקליטה שכל המדינה עצרה את נשימתה בגללה – זה כרטיס אדום... אך יכול להיווצר מצב שפרקליט, במקום להתרכז במשימה שלו, יש לו את העניין הזה. במובן זה, החשש כאן הוא שונה מזה שהיה נכון לשופטים.

אני נברתי קצת במסמך העקרונות שהוקם על ידי היועץ המשפטי לממשלה והשרה לשעבר שם דובר כי "תוקם יחידת ביקורת ייעודית..." מדברים שם על עקרונות הנציבות ועל עצמאות התביעה אלו הן מטרות ראויות... גם הנציבה גרסטל בזמנו אמרה לי שזה התני"ך שלהם. אני רואה שלגבי תלונות פרטניות התלונה תתברר רק עם סיום ההליך המשפטי.

מהי תלונה כזו? מה זה בעצם עד סיום ההליך? האם ערכאת הערעור נחשבת... אני לא נבהלת מכך, ברור שבזמן שמתנהל תיק אין לנהל חקירה, אני חושבת שצריך לחכות לחכות עד שיסתיים... תהליכים לא נכון לשבש צריך לחכות עד שהדיון בעליון יסתיים אולי זו תהא סיבה לזרז תהליכים.

שיתנו שיקול דעת ליועץ המשפטי לממשלה ולפרקליט המדינה - הם יכולים להחליט שבמקרים מיוחדים: כמו תלונה על התמשכות ההליכים אז היועץ המשפטי לממשלה יחליט אם זה יתברר מיד או שיש לחכות עד לסיום ההליך המשפטי.

זה יהיה הכי נכון להגיע לתיאום הין ראשי הפרקליטות לנציבה... אני מקווה שמנגנון יהא מסוננת לתלונות שאינן רלוונטיות. מה שהמערכת צריכה לברר ושיחכו עד שיסתיים ההליך. יש לברר תלונות במינימום אחרי סינון.

אני מקווה שמהות העניין תשפיע על הקביעה מהו אותו הליך, אם זה פעוט ערך אז הזמן ייעשה את שלו, אך אני בעיקר אומרת חשוב שכל המנגנון ייעשה בתיאום. אפשר לקבוע בשלב זה שלא יפרסמו את זה או שיחכו עד לסיום ההליך... אני נאחזת בשלב זה לפי מה שנכתב במסמך העקרונות.

נטיית הלב שלי הייתה שגוף זה פוגע בהתנהלות... שזה לא יאפשר בירור של תלונה פרטנית אבל זה נוגד את התפיסה שלי עצמי שצריך לברר. יש כאן עניין לא לפגוע בתהליך, ויש צורך בסינון כדי שרק המקרים המתאימים יטופלו וזאת מתוך ההבנה שאם יש בעיה אז צריך לבאר אותה ומתוך עיקרון שלא לפגוע בעצמאות המערכת ובעצמאות הפרקליט והכל מתוך תיאום עם ראש המערכת.

אם לא יהיה תיאום ושיתוף פעולה, לא יהיה פיקוח ולא יהיה כלום. יש תלונות שילכו לראש המערכת תלוי בנסיבות העניין. יש לשים לב גם לחומרת התלונה ולחומרת העניין.

אני מקווה שזה יסנן את התלונות ויביא לטיפול במקרים המתאימים שאין מנוס. צריך לשים לב שלא תהא כפילות עם הלשכה, גם לגבי נש"מ - למשל לקבוע שאם גוף אחד מטפל השני לא יטפל בנושא.

אני גם חושבת שהגוף צריך לחול על התביעה המשטרית הם פרקליטים לכל דבר. ביקורת צריכה להתקיים אך לא לפגוע בעצמאות שיקול הדעת ובדרכי הפעולה של הפרקליט, יש חשיבות גם לנושא המורל. צריך שהביקורת תיעשה תוך תיאום והבנה.

הישיבה הסתיימה: 12:30